

Pedagógiai eljárások a roma tanulók nevelésében

Készséggel adunk helyet a szerző írásának. Úgy véljük a cikk részben válasz a folyóiratunk 2. számában Szabóné Gondos Piroska továbbképzési tervére, ami a tervet élet- és szükségyszerűségét is igazolja. Hasonló írások közreadását következő számainkban is szívesen vállaljuk.

A Debreceni Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola innovációs törekvéséről szeretnék beszámolni, ami arra irányult, hogy *a hátrányos helyzetű tanulók integrált nevelésre és képességfejlesztésére készítse fel a hallgatókat, a téma iránt érdeklődő pedagógusokat, s felvállalja a sajátos szocio-kulturális helyzetű fiatalok népesség hátrányainak kompenzálását bemutató nevelési-oktatási tendenciákat.*

Abból indultunk ki, hogy a pozitív diszkrimináció oktatáspolitikája a Közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. Törvény, valamint ennek 1996. évi módosítása, illetve a jogok egyrészt az 1993. évi LXXVII. Nemzeti kisebbségek és etnikai jogaira, másrészt az 1996. évi LXIV. Önkormányzati Törvényre épültek.

A koncepciónk és programjaink kialakításához szükséges volt a kisebbségi kliensekkel (szülőkkel, tanulókkal, pedagógusokkal, kisebbségi önkormányzatokkal) konzultatív tanácskozásokat kialakítani. Ennek eredményeként a főiskola pedagógiai-pszichológia tanszéke *a főiskolai hallgatók alapképzésébe illesztette elsőként a kisebbségi nevelés-oktatás alapvető kérdéseinek megoldását.* Figyelembe vettük a NAT, a Kerettanterv és az etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelveit. A tantárgyi programok közül elsősorban a pedagógia, pszichológia tárgyak rendszerébe illesztettük be a neveléstörténeti, a pedagógiai, az alternatív pedagógiai, a pszichológiai koncepciókat, metodikai variációkat. Az elmélet mellett megteremtettük a *terepgyakorlatok* lehetőségét is, ahol a hallgatók tapasztalatokat, élményeket, esettanulmányokat gyűjthettek. Mindezeket a hallgatók szemináriumokon, szemináriumi dolgozatokban és szakdolgozatokon keresztül mutatták be. Évekig működött a főiskolai kollégiumban a *Pedagógiai kör*, melynek egyik feladata a cigány tanulók speciális helyzetéhez igazodó oktatáspolitikai eszközök feldolgozása volt.

A pedagógia-pszichológia tanszék munkájához fokozatosan *kapcsolódtak a főiskola szaktanszékei*, ezek a műveltségterületi képzésben foglalmazták meg hátránykompenzáló koncepciókat, módszertani megoldásaikat.

Több éven keresztül a Soros Alapítvány és a Phare pályázatainak segítségével dolgozott az a kutatócsoport, amely *alternatív pedagógiai megoldásokat kínált az iskolák számára a személyiség- és képességfejlesztő programok kidolgozásához.* Ehhez kapcsolódtak azok a szakmai napok, konferenciák, fórumok – regionális és országos szinten –, amelyek a téma elmélete mellett gyakorlatorientált feladatokat mutattak be.

Kiemelkedő esemény volt a főiskolán 2003-ban az *Arion konferencia*, ami azt szolgálta, hogy az európai országok képviselői egy héten át műhelybeszélgetésen – angol nyelven – feldolgozzák az európai interkulturális nevelés tapasztalatait. Kiváló szemléletformáló, új irányzatokat megfogalmazó lehetőséget biztosított ez a szakmai műhely.

Munkánkat továbbfejlesztettük akkor, amikor kidolgoztuk a 99 órás *romológia pedagógus továbbképző programunkat*, majd a *roma társadalomismeret szakot*. Képzési programunkban szerepelnek a társadalompedagógia elméleti és gyakorlati koncepciói, a nevelés-okatás módszerei, alternatív pedagógiák, a differenciált fejlesztés, szociálpszichológia, gyermek- és ifjúságvédelem, mentálhigiéné, magatartási problémák, tanulási zavarok és korrekciójuk, az interkulturális oktatás, a segítő kapcsolatok, romológiai diszciplínák és szakmai gyakorlatok, tréningek, kutatómódszertani ismeretek.

Ezekben a *képzéseken részt vettek azok az óvónők, tanítók, tanárok, napközi otthonos nevelők, védőnők, szociálpedagógusok, szaktanácsadók, közoktatási szakértők*, akik a cigány gyerekek nevelésével foglalkoznak. Színes, izgalmas, a pedagógiai valóságot tükröző záródolgozatok készültek, amelyeket a gyakorlati munkában kiválóan tudtak alkalmazni. A képzéseken résztvevők felkészültsége kapcsolódott a demokratikus iskolavezetéshez, a minőségbiztosításhoz, a személyiségközpontú pedagógiai eljárásokhoz, a szervezetfejlesztéshez, a konfliktuskezeléshez.

Törekedtünk tapasztalatainak felhasználni a felnőttképzésben is. A *dajkaképző* programok azoknak a fiataloknak szóltak, akik olyan óvodában helyezkedtek el, ahol cigány gyerekekkel foglalkoztak és maguk is cigányok voltak.

Kidolgoztuk az országban elsőként a *segítő pedagógus* képzési formákat is munkanélküli pedagógusoknak, a Munkaügyi Központ támogatásával, akik azokban az iskolákban dolgoztak, ahol integrált nevelés, képességfejlesztés folyik. Évek óta növekszik azoknak a száma, akik erre a képzésre jelentkeznek, s hatásfoka számottevő az intézményekben.

Újabban ellátjuk azoknak az iskoláknak a szakértői feladatát is, amelyek a régióban bázisintézményekként szerepelnek az integrált nevelésben. A fejlesztő projektekkel rendszeres szakmai kapcsolatot tartunk, regionális szakmai napokat szervezünk és módszertani kiadványokat készítünk pl. az integrált osztályokban tanulók szüleinek. Megszerveztük ezekben az iskolákban dolgozó *kistérségi koordinátorok továbbképzését*, pedagógiai tréningjét is, akik érettségizett cigány fiatalokként tevékenykednek a pedagógusok mellett.

Ezek a munkaformák és eszközök azt szolgálták, hogy széles körben elterjesszük a roma tanulók oktatásában, segítésében alkalmazható pedagógiai módszereket.

A több mint tízéves innovációs törekvésünkkel *szemléletváltást alakítottunk ki* a gyakorló pedagógusok, iskolavezetők, fenntartók és oktatáspolitikusok körében, másrészt olyan *oktatási stratégiákat fogalmazzunk meg*, amelyek a demokrácia viszonyai között alkalmazhatók.